

ד"ר קובי נווה (סיסקו)

אינטגרטיבי ולא סגרגטיבי

ד"ר קובי נווה מאמין שאין צורך יותר בחטיבות ביניים, שצריך לבטל את איזורי הרישום, שיש להשקיע בתוכניות מצויינות מכיתה א', לתת הערכה ותגמול דיפרנציאליים למורים מצטיינים, לתקצב לימודים חוץ-קוריקולריים ועוד דברים רבים, שהוא כבר מיישם באחד מבתי הספר הטובים ביותר בארץ – הכפר הירוק

אני מאמין שאבד הכלח על בתי הספר, לפחות על חטיבות הביניים והתיכונים, במתכונתם הקיימת. אני מאמין שישנה סבירות גבוהה שהם ייעלמו מעולמנו, במוקדם או במאוחר. זו רק שאלה של זמן. את מקום המורים ותפקיד בית הספר המסורתי, יחליפו האינטרנט וערוצי טלוויזיה לימודיים מקוונים, שתפקידם יהיה להקנות את הידע הנדרש ברמות שונות. במקביל, תנועות הנוער יתחזקו ויתרחבו, והן אלה שייתנו מענה הולם לצורכי הסוציאליזציה של הילדים ובני הנוער.

הכותב הוא ד"ר קובי נווה (סיסקו), מנכ"ל הכפר הירוק

צילום: שאנד סטודיו

כיום, חזון זה נראה מרוחק, ואולי אף בלתי נתפס, אך ישנה התכנות גבוהה לכך שתהליך זה יחל בתוך עשורים ספורים. עד שחזון אוטופי זה יתממש, אם בכלל, אזי במציאות הקיימת, אילו הדבר היה ניתן בידי, הייתי משנה את מערכת החינוך המסורתית במספר נקודות משמעותיות בעיניי:

1. **ביטול אזורי הרישום**
הורים יוכלו לרשום את ילדיהם למוסד הלימוד הכי מתאים מבחינתם, ללא צורך באישור הרשות המקומית שבה הם חיים, ובמקביל יוכלו לשלם על החינוך בהתאם לרקע הסוציו-אקונומי שלהם מחד, ומאידך, כדי לא לפגוע בערך השוויון, תופחת השתתפות המשדר. בכך תתאפשר תחרות, שכן בתי הספר פועלים כיום כמונופול, על כל המשתמע מכך.
2. **אינטגרציה**
בית ספר במדינת ישראל חייב להיות מוסד אינטגרטיבי, במיוחד לאור העובדה שישראל היא מדינה רב-תרבותית ורב-לאומית. על כן יש חשיבות רבה לכך שיעשה מאמץ, כך שכל מוסד חינוך בישראל יהיה אינטגרטיבי ולא סגרגטיבי.
3. **ביטול חטיבות הביניים**
אחרי סיום בית הספר היסודי, התלמידים יעברו ישר לתיכון שבו יעבירו 6 שנות לימוד, מכיתה ו' עד כיתה י"ב, בכל הארץ. במקביל יש להחיל רפורמה אחת לבתי ספר שש-שנתיים, ולא שתי רפורמות כפי שזה קורה כיום.
4. **גאונות העתיד**
החל מכיתה א', יש להקצות משאבים כספיים לתוכניות למצוינות. קיים מחסור גדול בתוכניות מיוחדות, ומספר מצומצם מאוד של כיתות מחוננים.
5. **אנשי חינוך באגפי החינוך**
על מנהלי אגפי החינוך ברשויות המקומיות ובמועצות להיות מנהלי בתי ספר לשעבר, ולא אנשי פוליטיקה.
6. **לימודים חוץ-קוריקולריים**
תקצוב לימודים חוץ-קוריקולריים בכל בתי הספר ובכל שכבות הגיל, ולא רק לימודי ליבה. את התכנים יקבע בית הספר. יהיה תקציב ללימודי ליבה ותקציב ללימודי העשרה והעמקה לבחירה.
7. **מנהל בית הספר כמנהיג בית החינוך**
הקמת מנגנון בחירה והכשרה של מנהיגים, שיובילו את המוסד החינוכי שבראשו הם עומדים; מנהיגים/מנהלים, שלא מסתפקים בקיים ובמוכתב והם מוכנים להתאמץ כדי לפרוץ דרכים חדשות ולכבוש פסגות נוספות.
8. **הנהלה אמיצה**
הקמת הנהלה שיש לה אומץ לחלום על מטרות נעלות, תוך הצבת יעדים אופרטיביים וחתירה עקבית ומתמדת להשגתם.

9. **חדשנות ויזמות**
הצבת חזון שיש בו חשיבה מתמדת על המחר, תוך הטרמה של תהליכים ותמורות; ארגון, הרואה את השינוי, היוזמת והתחדשות הבלתי פוסקים כדרך חיים, שאותה הוא מעוניין להטמיע בקרב עובדיו ותלמידיו.

10. **עידוד היצירתיות**
התווית דרכו של בית הספר באופן מעורר יצירתיות, ולא באופן המדכא אותה, כפי שהדבר קיים לדעתי כיום בחלק ניכר ממוסדות החינוך. בעניין זה איני יכול להתאפק מלהפנות את הקורא ליצירה המופלאה של Helen Buckley – The Little Boy and The Flower (חובת קריאה לכל המורים).
11. **חינוך ערכי**
בית הספר צריך לשרד כמעשים ובהתנהלות יום-יומית, ערכים של חינוך הומניסטי וכבוד לאדם באשר הוא אדם. זאת, במיוחד לנוכח שחיקה הולכת וגוברת במציאות הערכית של מוסדות חינוך בישראל ובעולם בכלל.
12. **חיוזוק סמכות המורה**
חיוזוק מעמדו וסמכותו של המורה, שנשחקו מאוד בעשורים האחרונים, תוך הצבת דרישות משמעת גבוהות ובלתי מתפשרות מחד, לצד גילויי תמיכה וחום מצד אנשי החינוך כלפי התלמידים, מאידך. לדאבוני הרב, אני מוצא שכיום מרבית מוסדות החינוך מעדיפים להתעלם מהפרות משמעת "קלות". בתי ספר רבים בחרו להיות יותר ויותר פרמיסיביים בכל הנוגע להופעה החיצונית של התלמיד, ולהתנהלות השוטפת שלו בכיתה ומחוצה לה. אני סבור שבית הספר חייב להציב רף משמעת גבוה ולאכוף אותו. את המחיר על התרופפות המשמעת במוסדות החינוך, משלמים בסופו של דבר התלמידים, וזאת עקב חולשתו של בית הספר או היעדר רצון מצד ההנהלה להתאמץ יותר ולטפל בבעיות משמעת שונות בעורף באיבן.
13. **יצירת אקלים של דמוקרטיזציה ושותף בבית הספר**
המשמעות היא לאפשר קיומם של מוסדות תלמידים ומורים משמעותיים, בהם ניתנת לאנשי הצוות והתלמידים, אפשרות להביע את דעתם, למתוח ביקורת ולהציג בקשות ודרישות. במקביל, כדי שלא לגלות יום אחד, לפתע פתאום, שהמלך הוא עירום, חובה להעביר לפחות פעם אחת בשנה שאלוני שביעות רצון אנונימיים בקרב התלמידים, המורים וההורים. בשאלונים אלה התלמידים, המורים וההורים יתבקשו לחוות את דעתם

בנושאים שונים הקשורים במוסד החינוכי, וכמובן את מידת הערכתם כלפי כל אנשי הצוות, המורים והמנהלים במוסד החינוכי. תהליכי בקרה חשובים אלה מאפשרים למוסד החינוכי להימצא בתהליכי שיפור בלתי פוסקים. לדאבוני הרב, יש בתי ספר בודדים במדינת ישראל שעושים זאת. בזיקה לזה, לעיתוני נוער, שהתלמידים הם הכתבים והעורכים שלהם, יש תפקיד חשוב.

14. **גלובליזציה וקשרים בינלאומיים**
בעולמנו הקטן ישנה חשיבות עצומה ליצירת קשרים בינלאומיים עם בתי ספר אחרים בעולם. מרבית בתי הספר בארץ נמנעים מכך, או עושים זאת בקנה מידה קטן ביותר, שכן זה דורש עבודה רבה והשקעת משאבי זמן עצומים. למי שכן ייצור קשרים מסועפים שכאלה, התגמול הן לבית הספר והן לתלמידים הוא עצום.
15. **תגמול דיפרנציאלי**
מתן הערכה ותגמול דיפרנציאליים למורים מצטיינים, שמוכנים להשקיע מאמצים רבים יותר וחשיבה יצירתית בעבודתם השוטפת.
16. **תלמידים מלמדים תלמידים**
העצמת תלמידים
גם על ידי האפשרות שתינתן להם ללמד תלמידים חלשים יותר, או תלמידים מכיתות צעירות יותר.
17. **בית הספר כבית**
לפתוח את בית הספר בכל ימות השבוע (זולת כשבת) מבוקר עד לילה; והפיכת בתי הספר למרכזי למידה, כאשר את המורים, בשעות אחר הצהריים והלילה, יחליפו הורים ותלמידים מתנדבים.
18. **שינוי תכנית הלימודים והקצאת המשאבים בהתאם לרמות הלמידה**
לדוגמא: מקצועות ליבה כגון ספרות, תנ"ך הדורשים היום בעיקר למידה ברמה של זכירה, שינון, הבנה – הקצאת משאבים נמוכה יותר וקיצוץ בהיקף השעות הפרונטאליות. מקצועות הדורשים למידה ברמות גבוהות בהן סינתזה של ידע, אינטרדיסציפלינריות, הסקת מסקנות – כגון מקצועות המדעים, האומנויות, והטכנולוגיה – הקצאת משאבים גדולים והפיכת הבגרות לפרויקטאלית. ■